בְּאֵר הַגּוֹלָה — קטו: הִלְכוֹת לוּלָב סִימָן תרמח

תרמח דְּבָרִים הַפּוֹסְלִים בְּאֶתְרוֹג. וּבוֹ כ״ב סְעִיפִים:

א [א]אֶתְרוֹג (ע) (א) הַיָּבֵשׁ, (ב) פָּסוּל. וְשִׁעוּר הַיֹּבֶשׁ, [ב]כְּשֶׁאֵינוֹ מוֹצִיא שׁוּם לֵחָה, וְיִבְדֹּק עַל יָדֵי שֶׁיַּעֲבֹר בּוֹ מַחַט וּבוֹ חוּט, וְאִם יֵשׁ בּוֹ לֵחָה (ג) יְרָאָה בַּחוּט (וְאֶתְרוֹג שֶׁהוּא מְשֻׁנֶּה שֶׁעָבְרָה, (ד) וַדַּאי (ג) יָבֵשׁ הוּא (ה) וּפָסוּל) (תרומת הדשן מהרי״ל סימן ה׳): **ב** [ג]אֶתְרוֹג שֶׁנִּקַּב נֶקֶב (ד) מְפֻלָּשׁ (ו) כָּל שֶׁהוּא, פָּסוּל. וְשֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ, (ז) אִם הָיָה (ה) כְּאִסָּר, פָּסוּל. (ח) * וְאִם חָסַר כָּל שֶׁהוּא, פָּסוּל.

א משנה דף ל״ד (ע״ב).
ב טור בשם הראב״ד (תמים דעים סי׳ רלב). ג שם במשנה ובגמרא (לו.). משמה דיעולא (וכפרוש רבי ישעיה) [וכפרוש רש״י (ד״ה תניו)] והרא״ש (פ״ג סי׳ יח) שהביא הטור וכן כתבו התוספות (ד״ה אי) דיעולא אפיקא קאי אנקב ולא חסר וכן כתב הרמב״ם (פ״ח ה״ז).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] **הַיָּבֵשׁ.** עַיִן בְּאֹר הַיטֵב וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (ריש הסימן) בְּשֵׁם שִׁלְטֵי גִּבּוֹרִים (יז: אות ד) חֲזָזִית הָעוֹלֶה בְּתָלוּשׁ אֵינוֹ אֶלָּא מַחֲמַת יֹבֶשׁ וּכְמִישׁוּת וְכָשֵׁר וְעַל כָּרְחָךְ דְּכְמוּשׁ מִקָּצָתוֹ כָּשֵׁר וְעַיֵּן לְקַמָּן סָעִיף קָטָן י״ז שֶׁכָּתַב דְּמֵה שֶּׁכָּתַב הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (ס״ב) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּהוּא הַדִּין יָבֵשׁ כו׳ הַיְנוּ לְאִפּוּקֵי מִשִּׁלְטֵי גִּבּוֹרִים עַיֵּן שָׁם וְעַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים שָׁם (א״א ס״ק יז) וּבְסָעִיף קָטָן י״ט כָּתַב דְּמִסְתִּימַת כָּל הַפּוֹסְקִים מַשְׁמַע דְּאֵף חֲזָזִית שֶׁעָלְתָה מֵעֲבָר זֶה לְעֵבֶר שֶׁכְּנֶגְדּוֹ אוֹ לְחַדְרֵי הַזֶּרַע אֲבָל אִם הַנֶּקֶב בְּחַד צַד מְפֻלָּשׁ דְּהַיְנוּ בְּעִבֵּי שְׂלָהּ וַדַּאי אֵין פּוֹסֵל לְכֻלֵּי עָלְמָא בְּלֹא חִסָּרוֹן דְּהָא דִּינֵי אֶתְרוֹג אֵינָן יָלְפִינַן מִשְּׁתִּירוּת שֶׁל בְּהֵמָה וּבְטֵרֵפוּת אִם יֵשׁ נֶקֶב מְפֻלָּשׁ בְּעֵבִי הָאֲבָר כְּגוֹן בְּלֵב אוֹ מַעַיִם וְאֵינוֹ מַגִּיעַ לְחֲלַל וַדַּאי אֵין טְרֵפוּת הָכִי נַמִּי כָּאן בְּאֶתְרוֹג, טַ״ז (ס״ק א׳): (ג) **יָבֵשׁ.** וְכָתַב הַבַּ״ח (ס״ב) דְּלָא מְהַנֵּי הָכָא בְּדִיקַת הַחוּט דְּוַדַּאי הוּא מִסְּתָמָא יָבֵשׁ וּפָסוּל, וְהַט״ז (ס״ק ב) כָּתַב דְּאִם אָנוּ רוֹאִין שֶׁנִּשְׁאַר בְּנוֹי שֶׁלּוֹ מֵהֶנֵּי בּוֹ בְּדִיקַת הַחוּט עַיֵּן שָׁם. עוֹד כָּתַב הַבַּ״ח (שם) הַטּוֹמְנִים אֶתְרוֹג בְּדֶבֶשׁ כְּדֵי שֶׁיִּשָּׁאֵר בּוֹ לְחֹתִּחִית אֵין לִסְמֹךְ עַל זֶה לְהַכְשִׁירוֹ בְּלֹא בְּדִיקַת מַחַט וּבוֹ חוּט. אֲבָל הַט״ז סָעִיף קָטָן י״ז כָּתַב דְּפָסוּל הוּא דְּהָוֵי בְּכְלַל כְּבוּשׁ עַיֵּן שָׁם: **ב** (ד) **מְפֻלָּשׁ.** וְאִם נִקְּבָה הַקְּלִפָּה הָעֲבָה מִצַּד זֶה לְצַד זֶה מִקְּרֵי מְפֻלָּשׁ לְכֻלֵּי עָלְמָא, מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): (ה) **כְּאִסָּר.** אֲבָל פָּחוֹת מֵאִסָּר וְאֵין שָׁם חִסָּרוֹן כְּגוֹן שֶׁנָּעַץ שָׁם יָתֵד כָּשֵׁר וְאִם חָסַר כָּל שֶׁהוּא פָּסוּל אֲפִלּוּ בְּאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים הוּא הָרַאֲבַ״ד (פ״ח ה״ז) דְּסְבִירָא לֵהּ דְּתַרְתֵּי לְרֵעוּתָא בְּעִינַן מְפֻלָּשׁ וְחִסָּרוֹן דִּבְלֹא חִסָּרוֹן כָּשֵׁר בְּכָל גַּוְנֵי אֶלָּא דִּבְיֵשׁ חִסָּרוֹן יֵשׁ חִלּוּק דְּאִם הוּא מְפֻלָּשׁ פָּסוּל אֲפִלּוּ בְּחִסָּרוֹן כָּל שֶׁהוּא וּבְאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ דַּוְקָא כְּאִסָּר, וְקִיְמָא לָן לְהַחְמִיר זוֹלֶת מַעֲבָר זֶה לְעֵבֶר שֶׁכְּנֶגְדּוֹ דְּלֹא נִקַּב אֶלָּא מִצַּד אֶחָד וְלֹא נִקַּב כָּל עֻבְיָא דְּשָׁם אֶתְרוֹג וְכֵן אִם נִקַּב בְּחַד צַד מְפֻלָּשׁ דְּהַיְנוּ בְּעִבֵּי שְׂלָהּ וַדַּאי אֵין פּוֹסֵל לְכֻלֵּי עָלְמָא בְּלֹא חִסָּרוֹן דְּהָא דִּינֵי אֶתְרוֹג אֵינָן יָלְפִינַן מִשְּׁתִּירוּת שֶׁל בְּהֵמָה וּבְטֵרֵפוּת אִם יֵשׁ נֶקֶב מְפֻלָּשׁ בְּעֵבִי הָאֲבָר כְּגוֹן בְּלֵב אוֹ מַעַיִם וְאֵינוֹ מַגִּיעַ לְחֲלַל וַדַּאי אֵין טְרֵפוּת הָכִי נַמִּי כָּאן בְּאֶתְרוֹג, טַ״ז (ס״ק א׳): (ג) **יָבֵשׁ.** וְכָתַב הַבַּ״ח (ס״ב) דְּלָא מְהַנֵּי הָכָא בְּדִיקַת הַחוּט דְּוַדַּאי הוּא מִסְּתָמָא יָבֵשׁ וּפָסוּל, וְהַט״ז (ס״ק ב) כָּתַב דְּאִם אָנוּ רוֹאִין שֶׁנִּשְׁאַר בְּנוֹי שֶׁלּוֹ מֵהֶנֵּי בּוֹ בְּדִיקַת הַחוּט עַיֵּן שָׁם. עוֹד כָּתַב הַבַּ״ח (שם) הַטּוֹמְנִים אֶתְרוֹג בְּדֶבֶשׁ כְּדֵי שֶׁיִּשָּׁאֵר בּוֹ לְחֹתִּחִית אֵין לִסְמֹךְ עַל זֶה לְהַכְשִׁירוֹ בְּלֹא בְּדִיקַת מַחַט וּבוֹ חוּט. אֲבָל הַט״ז סָעִיף קָטָן י״ז כָּתַב דְּפָסוּל הוּא דְּהָוֵי בְּכְלַל כְּבוּשׁ עַיֵּן שָׁם: **ב** (ד) **מְפֻלָּשׁ.** וְאִם נִקְּבָה הַקְּלִפָּה הָעֲבָה מִצַּד זֶה לְצַד זֶה מִקְּרֵי מְפֻלָּשׁ לְכֻלֵּי עָלְמָא, מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): (ה) **כְּאִסָּר.** אֲבָל פָּחוֹת מֵאִסָּר וְאֵין שָׁם חִסָּרוֹן כְּגוֹן שֶׁנָּעַץ שָׁם יָתֵד כָּשֵׁר וְאִם חָסַר כָּל שֶׁהוּא פָּסוּל אֲפִלּוּ בְּ

(ט) [ד]וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּגַם בְּנֶקֶב מְפֻלָּשׁ בָּעִינַן חִסָּרוֹן מַשֶּׁהוּ. וְשֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ, בְּחִסָּרוֹן כְּאִסָּר. הַגָּה: וְנָהֲגוּ לְהַכְשִׁיר הַנְּקָבִים שֶׁנַּעֲשׂוּ בָּאִילָן עַל יְדֵי קוֹצִים, (י) אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם חִסָּרוֹן, שֶׁזֶּהוּ דֶּרֶךְ גְּדִילָתָן (תרומת הדשן סימן צ״ט). מִיהוּ (יא) אִם רוֹאֶה שֶׁאֵין הָעוֹר וְהַבָּשָׂר (ו) קַיָּם תּוֹךְ הַנֶּקֶב, פָּסוּל לַסְּבָרָא הָרִאשׁוֹנָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ. וּבִשְׁעַת הַדְּחָק יֵשׁ לְהָקֵל (יב) כַּסְּבָרָא הָאַחֲרוֹנָה, לְהַכְשִׁיר חִסָּרוֹן שֶׁאֵינוֹ כְּאִסָּר וְאֵינוֹ נֶקֶב מְפֻלָּשׁ (דעת עצמו): **ג מְפֻלָּשׁ, [ה]יֵשׁ מְפָרְשִׁים כִּפְשׁוּטוֹ, דְּהַיְנוּ** (יג) **שֶׁנִּקַּב מִצַּד זֶה לְצַד זֶה. [ו]וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּקַּב** (יד) **עַד חַדְרֵי** (ז) **הַזֶּרַע שֶׁהַגַּרְעִינִים בְּתוֹכוֹ, מִקְּרֵי** (טו) **מְפֻלָּשׁ: ד * [ז]אֶתְרוֹג שֶׁנִּמּוֹחַ כָּל בְּשָׂרוֹ בִּפְנִים, וּקְלִפָּתוֹ הַחִיצוֹנָה קַיֶּמֶת וְחַדְרֵי הַזֶּרַע** (ח) (טז) **קַיָּמִים בִּפְנִים, כָּשֵׁר.** (יז) **[ח]וְיֵשׁ פּוֹסְלִים: ה** (יח) **[ט]נִסְדַּק כֻּלּוֹ מֵרֹאשׁוֹ לְסוֹפוֹ, אֲפִלּוּ אֵינוֹ חָסֵר כְּלוּם, פָּסוּל. אֲבָל נִשְׁאַר בּוֹ שִׁיּוּר לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא,** (יט) **כָּשֵׁר. * [י]וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר דְּדַוְקָא מִלְּמַטָּה, [א]אֲבָל בְּחָטְמוֹ אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא, פָּסוּל.**

בְּאֵר הַגּוֹלָה

ד שָׁם (טור) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל וְכֵן כָּתַב הָרַאֲבַ״ד (פ״ח ה״ז) שֶׁפֵּרֵשׁ דְּעוּלָא אֲרִישָׁא אַנִּקַּב וְחָסֵר כָּל שֶׁהוּא קָאֵי. **ה** בַּהַ״ג וְהָרִי״ף (הו״ד ברא״ש פ״ג סי׳ יח, עיי״ש) וְהָרַאֲבַ״ד (תמים דעים סי׳ רל). **ו** הָרֹא״ש (פ״ג סי׳ יח) בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי (פ״ג ה״ו עיי״ש) וְשֶׁכֵּן פֵּרֵשׁ רִ״י (תוס׳ לו. ד״ה אי) וְכֵן כָּתַב הָרַ״ן (יז: ד״ה האי). **ז** בַּעֲיָא שָׁם בַּגְּמָרָא (לו.) וְלֹא נִפְשְׁטָא וְנָקַט הָרִי״ף (הו״ד ברא״ש שם, עיי״ש) לְקֻלָּא. **ח** טוּר בְּשֵׁם יֵשׁ מַחְמִירִין וְלָזֶה הִסְכִּים. **ט** מִשְׁנָה שָׁם ל״ד (ע״ב) וּבַגְּמָרָא ל״ו (ע״א) כְּפֵרוּשׁ רַשִׁ״י (ד״ה נסדק) וְרֹא״ש (שם). **י** הָרַ״ן שָׁם (ע״א ד״ה מתני׳ עלתה).

בְּאֵר הֵיטֵב

בִּשְׁעַת הַדְּחָק כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַמָ״א. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) וְנִרְאֶה לִי דְּאִם הַנֶּקֶב מְרֻבָּע אוֹ אָרֹךְ רוֹאִין אִי כַּד מְעַגְּלַת לָהּ הָוֵי כְּאִסָּר פָּסוּל וְכֵן הוּא בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ל״ד (ס״ב) לְעִנְיַן גַּרְגֶּרֶת דְּלֹא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בִּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י) בְּשֵׁם הָרַדְבַּ״ז (ח״ה סי׳ נ) עַיֵּן שָׁם: (ו) **קַיָּם.** מַשְׁמַע דְּאִם יֵשׁ סָפֵק בָּזֶה אִם הַבָּשָׂר קַיָּם אָזְלִינַן לְקֻלָּא כֵּיוָן שֶׁהַדֵּעָה אַחֲרוֹנָה שֶׁהוּא הָרַאֲבַ״ד (פ״ח ה״ז) סְבִירָא לֵהּ אֲפִלּוּ בְּוַדַּאי יֵשׁ חִסָּרוֹן כָּשֵׁר כָּל שֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ וְאֵין הַחִסָּרוֹן כְּאִסָּר שַׁפִּיר נִסְמֹךְ עֲלֵהּ בְּסָפֵק לְכָל הַפָּחוֹת. וְנִרְאֶה לִי פָּשׁוּט דְּזֶה מַיְרֵי שֶׁעַל כָּל פָּנִים לֹא נִקַּב עַד חַדְרֵי הַזֶּרַע דְּאִם לֹא כֵן אֲפִלּוּ הַבָּשָׂר קַיָּם יֵשׁ פְּסוּל מִטַּעַם נֶקֶב מְפֻלָּשׁ כְּמוֹ בְּסָמוּךְ. וְאִם יֵשׁ סָפֵק אִם מַגִּיעַ לְחַדְרֵי זֶרַע גַּם כֵּן כָּשֵׁר כֵּיוָן שֶׁאֵין חִסָּרוֹן כְּלָל מִטַּעַם שֶׁזָּכַרְתִּי כֵּיוָן שֶׁלְּהָרַאֲבַ״ד כָּשֵׁר אֲפִלּוּ בִּמְפֻלָּשׁ כָּל שֶׁאֵין בּוֹ חִסָּרוֹן כְּלָל, טַ״ז (סק״ה): **ג (ז) הַזֶּרַע.** עַיֵּן טַ״ז (סק״ו) שֶׁמַּאֲרִיךְ וְהֶעֱלָה שֶׁשָּׁלֹשׁ קְלִפּוֹת שַׁיָּכִים בָּאֶתְרוֹג, הָאֶחָד הוּא הַדַּק מְאֹד שֶׁהוּא כְּמִין גְּלִיד לְמַעְלָה, בּוֹ אֵין שׁוּם פְּסוּל רַק אִם נִקְלַף כֻּלּוֹ כִּדְאִיתָא בְּסָעִיף ו׳. הַשְּׁנִיָּה הוּא קָרוּי קְלִפָּה הַחִיצוֹנָה וְהַיְנוּ כָּל עֳבִי הָאֶתְרוֹג עַד חַדְרֵי זֶרַע וְיֵשׁ בּוֹ טַעַם חֲרִיפוּת כְּשֶׁאוֹכְלִין אוֹתוֹ, בָּזֶה אָמְרִינַן דְּאִם חָסֵר בּוֹ קְצָת דְּפָסוּל לְהָרַמְבַּ״ם (פ״ח ה״ז) אֲפִלּוּ בְּלֹא פִּלּוּשׁ, וּלְהָרַאֲבַ״ד (שם) עַל יְדֵי פִּלּוּשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי. וְגַם דִּין נִסְדַּק דִּבְסָמוּךְ הוּא בִּקְלִפָּה זוֹ. הַשְּׁלִישִׁית הוּא קְלִפָּה פְּנִימִית שֶׁהִיא בֵּין זֶרַע לְזֶרַע בְּתוֹךְ הָאֶתְרוֹג עַצְמוֹ עַיֵּן שָׁם: **ד** (ח) **קַיָּמִים.** וְיוּכַל לְהַרְגִּישׁ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דְּהוּא כָּל שֶׁהוּא גַּם כֵּן פָּסוּל. וְעַיֵּן בְּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ג) שֶׁהִסְכִּים דִּלְעִנְיַן יוֹם טוֹב שֵׁנִי שַׁפִּיר דָּמֵי (י) לְבָרֵךְ עָלָיו כָּל שֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ וְאֵינוֹ חָסֵר בִּכְאִסָּר: (ט) **וְיֵשׁ אוֹמְרִים וְכוּ׳.** סְבִירָא לְהוּ דְּתַרְתֵּי לְרֵעוּתָא בָּעִינַן מְפֻלָּשׁ וְחִסָּרוֹן. דִּבְלֹא חִסָּרוֹן כָּשֵׁר בְּכָל גַּוְנֵי, אֶלָּא בְּיֵשׁ חִסָּרוֹן יֵשׁ חִלּוּק דְּאִם הוּא מְפֻלָּשׁ פָּסוּל אֲפִילוּ בְּחִסָּרוֹן כָּל שֶׁהוּא וּבְאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ דַּוְקָא כְּשֶׁחָסֵר בִּכְאִסָּר, וְקַיְמָא לָן לְהַחְמִיר, (יא) זוּלַת בִּשְׁעַת הַדְּחָק כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַמָ״א אַחַר כָּךְ: (י) **אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם חִסָּרוֹן.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁנִּרְאֶה לִפְעָמִים בְּאֶתְרוֹג שֶׁהָיָה בּוֹ נֶקֶב בְּעוֹדוֹ בִּמְחֻבָּר אֶלָּא שֶׁנִּקְרַם עָלָיו עוֹר וּבָשָׂר מִלְּמַעְלָה בָּזֶה יֵשׁ לְהַתִּיר, (יב) אֲבָל אִם אָנוּ רוֹאִים שֶׁלֹּא נִקְרַם אֶלָּא יֵשׁ שָׁם נֶקֶב וְחִסָּרוֹן אַף עַל פִּי שֶׁנַּעֲשָׂה עַל יְדֵי קוֹצִים בְּדֶרֶךְ גְּדִילָתוֹ פָּסוּל. וְזֶהוּ שֶׁסִּיֵּם מִיהוּ אִם רוֹאֶה וְכוּ׳, וַהֲמוֹן עַם טוֹעִין בְּכָךְ שֶׁסּוֹבְרִין שֶׁיֵּשׁ קֻלָּא כְּשֶׁנַּעֲשָׂה הַנֶּקֶב עַל יְדֵי קוֹצִים: (יא) **אִם רוֹאֶה שֶׁאֵין הָעוֹר וְהַבָּשָׂר קַיָּם וְכוּ׳.** וְאִם יֵשׁ סָפֵק בָּזֶה אִם הַבָּשָׂר קַיָּם (יג) אָזְלִינַן לְקֻלָּא, כֵּיוָן שֶׁהַדֵּעָה אַחֲרוֹנָה סְבִירָא לָהּ אֲפִילוּ בְּוַדַּאי יֵשׁ חִסָּרוֹן כָּשֵׁר כָּל שֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ וְאֵין הַחִסָּרוֹן בִּכְאִסָּר, שַׁפִּיר נִסְמֹךְ עַל זֶה בְּסָפֵק לְכָל הַפָּחוֹת. (יד) וַאֲפִילוּ אִם סָפֵק לוֹ שֶׁמָּא הִגִּיעַ פִּלּוּשׁ הַנֶּקֶב עַד חַדְרֵי הַזֶּרַע גַּם כֵּן יֵשׁ לְהַכְשִׁיר, שֶׁכָּל שֶׁאֵינוֹ בָּרוּר לָנוּ שֶׁהִגִּיעַ עַד חַדְרֵי הַזֶּרַע יֵשׁ לִסְמוֹךְ עַל דִּבְרֵי הָאוֹמְרִים שֶׁאֲפִילוּ אִם הִגִּיעַ לְחַדְרֵי הַזֶּרַע אֵינוֹ נִקְרָא נֶקֶב מְפֻלָּשׁ וְאֵינוֹ פּוֹסֵל אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ בּוֹ חִסָּרוֹן: (יב) **כַּסְּבָרָא הָאַחֲרוֹנָה לְהַכְשִׁיר.** וּלְבָרֵךְ (טו) עָלָיו: **ג** (יג) **שֶׁנִּקַּב מִצַּד זֶה לְצַד זֶה.** שֶׁעַל זֶה מוֹרֶה שֵׁם מְפֻלָּשׁ כְּמוֹ מָבוֹי הַמְפֻלָּשׁ: (יד) **עַד חַדְרֵי הַזֶּרַע וְכוּ׳.** טַעֲמָם שֶׁהַקְּלִפָּה הֶעָבָה הַמַּקֶּפֶת אֶת חַדְרֵי הַזֶּרַע אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת עִם חַדְרֵי הַזֶּרַע לְדָבָר אֶחָד, אֶלָּא הִיא נֶחְשֶׁבֶת לְדָבָר בִּפְנֵי עַצְמוֹ לְעִנְיָן זֶה, וְכֵיוָן שֶׁנִּקְּבָה כֻּלָּהּ מִצַּד אֶחָד הֲרֵי זֶה נֶקֶב מְפֻלָּשׁ. וְעַל כֵּן אַף עַל פִּי שֶׁחַדְרֵי הַזֶּרַע וְצַד הַשֵּׁנִי שֶׁל הָאֶתְרוֹג נִשְׁאֲרוּ שְׁלֵמִים (טז) הֲרֵי זֶה פָּסוּל. וּלְעִנְיַן הֲלָכָה (יז) יֵשׁ לְהַחְמִיר כַּסְּבָרָא הָאַחֲרוֹנָה, אֲבָל בִּשְׁעַת הַדְּחָק שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִמְצוֹא אֶתְרוֹג אַחֵר יֵשׁ לִסְמוֹךְ עַל סְבָרָא הָרִאשׁוֹנָה וּמֻתָּר לְבָרֵךְ עַל אֶתְרוֹג זֶה. (יח) וּבִפְרָט הֵיכִי שֶׁאֵינוֹ חָסֵר כְּלוּם כְּגוֹן שֶׁנִּקַּב עַל יְדֵי מַחַט דְּיֵשׁ בָּזֶה סְפֵק סְפֵקָא שֶׁמָּא הֲלָכָה כְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים הַנִּזְכָּר בְּסָעִיף ב׳ דְּגַם בִּמְפֻלָּשׁ דַּוְקָא כְּשֶׁיֵּשׁ חִסָּרוֹן: (טו) **מְפֻלָּשׁ.** וְאִם נִקְּבָה (יט) הַקְּלִפָּה הֶעָבָה מִצַּד זֶה לְצַד זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד חַדְרֵי הַזֶּרַע דְּהַיְנוּ בַּמָּקוֹם שֶׁהָאֶתְרוֹג מִתְקַצֵּר מִלְּמַטָּה זֶה מִקְּרֵי מְפֻלָּשׁ בֵּין לְדֵעָה רִאשׁוֹנָה וּבֵין לְדֵעָה שְׁנִיָּה: **ד** (טז) **קַיָּמִים.** וְיוּכַל (כ) לְהַרְגִּישׁ דָּבָר זֶה בְּמִשְׁמוּשׁ הַיָּד: (יז) **וְיֵשׁ פּוֹסְלִין.** וְיֵשׁ (כא) לְהַחְמִיר בְּדִין זֶה בְּמָקוֹם שֶׁאֶפְשָׁר: **ה** (יח) **נִסְדַּק וְכוּ׳.** מִדְּסָתַם הַמְחַבֵּר (כב)*) מַשְׁמַע דִּסְבִירָא לֵהּ דְּיֵשׁ לְהַחְמִיר אֲפִילוּ בְּנִסְדַּק מִצַּד אֶחָד: (יט) **כָּשֵׁר.** כְּמוֹ בְּנִסְדַּק הַגַּרְגֶּרֶת בִּבְהֵמָה בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ל״ד (ס״ז)

בֵּאוּר הֲלָכָה

כְּדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ו׳ דְּזֶהוּ אֵינוֹ בִּכְלַל חָסֵר וְעַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן כ״ו: **ד * אֶתְרוֹג שֶׁנִּמּוֹחַ וְכוּ׳.** זֶהוּ בַּעֲיָא בַּגְּמָרָא (לו.) וְלֹא נִפְשְׁטָה וּפָסַק בָּהּ לְקֻלָּא מִשּׁוּם דִּסְבִירָא לֵהּ דְּכָל הָנָךְ פְּסוּלִים אֵין עִקָּרָם אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים וּסְפֵקָא לְקֻלָּא וְהַיֵּשׁ אוֹמְרִים סְבִירָא לְהוּ דְּהוּא סְפֵקָא דְּאוֹרַיְתָא וְצָרִיךְ לְהַחְמִיר מִסְּפֵקָא [הַגְּרָ״א], **וְכָתַב הַפְּרִי מְגָדִים** (מש״ז סק״ז) **דְּאִם נִמּוֹחַ בִּפְנִים וְנִסְרַח יֵשׁ לוֹמַר דְּפָסוּל לְכֻלֵּי עָלְמָא, וְצָרִיךְ עִיּוּן:**

ה * וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר דְּדַוְקָא מִלְּמַטָּה וְכוּ׳. עַיֵּן בְּהַגְּרָ״א שֶׁכָּתַב דִּסְבָרָא רִאשׁוֹנָה סְבִירָא לָהּ דְּכִי פָּסְלִינַן בְּחָטְמוֹ בְּכָל שֶׁהוּא דַּוְקָא אוֹתָן הַפְּסוּלִין שֶׁפּוֹסְלִין בְּרֻבּוֹ כְּמוֹ חֲזָזִית וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בִּירוּשַׁלְמִי (פ״ג ה״ו) חָטְמוֹ כְּרֻבּוֹ לִפְסֹל עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר מַה שֶׁאֵין כֵּן בָּזֶה דְּלֹא בָּעִינַן רַק שֶׁיִּשְׁתַּיֵּר מַשֶּׁהוּ לְמַעְלָה וּמַשֶּׁהוּ לְמַטָּה. וּלְפִי זֶה לְהַיֵּשׁ מַחְמִירִין דִּסְבִירָא לְהוּ דְּגַם בְּעִנְיָנֵנוּ מַחְמִירִין לִפְסֹל בְּרֻבּוֹ צָרִיךְ לְהַחְמִיר גַּם לְעִנְיַן חָטְמוֹ מִמֵּילָא בְּכָל שֶׁהוּא. וּבְהָכִי נִיחָא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(י) אַף דִּמְבֹאָר לְקַמָּן בְּסִימָן תרמ״ט סוֹף סָעִיף ה׳ דִּפְסוּלֵי רִאשׁוֹן נוֹטְלִין בְּשֵׁנִי בְּלֹא בְּרָכָה הָכָא דִּבְלָאו הָכִי יֵשׁ דֵּעוֹת דְּכָשֵׁר אֲפִלּוּ בְּיוֹם רִאשׁוֹן מְקִלִּינַן לְגַמְרֵי בְּשֵׁנִי: (יא) **טַ״ז** (סק״ג). **מִסְתִּימַת לְשׁוֹנוֹ מַשְׁמַע דְּבִשְׁעַת הַדְּחָק יֵשׁ לִסְמֹךְ לְגַמְרֵי עַל דַּעַת הַיֵּשׁ אוֹמְרִים דְּהַיְנוּ לְהַכְשִׁיר בְּאֵינוֹ חָסֵר אֲפִלּוּ בִּמְפֻלָּשׁ מֵעֵבֶר לְעֵבֶר וְכֵן בְּרָחָב כְּאִסָּר בְּלֹא חִסָּרוֹן, וְכֵן מוּכָח מֵהַגְּרַ״ז** (ס״ח) **וְכֵן הִסְכִּים בְּבִכּוּרֵי יַעֲקֹב** (סק״ו). דְּלֹא כִּפְרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ג) שֶׁמְּצַדֵּד דְּלֹא סָמַךְ רַמָ״א אַסְּבָרָא אַחֲרוֹנָה רַק לְעִנְיַן לְהַכְשִׁיר חִסָּרוֹן שֶׁאֵינוֹ כְּאִסָּר וְאֵינוֹ נֶקֶב מְפֻלָּשׁ. וּמַה שֶׁהִזְכִּיר רַמָ״א פְּרָט זֶה הַיְנוּ מִפְּנֵי שֶׁכָּתַב מִתְּחִלָּה לְהַחְמִיר לְעִנְיַן נְקָבִים שֶׁאֵין עוֹר וּבָשָׂר קַיָּם שֶׁזֶּה הוּא חֶסְרוֹן מַשֶּׁהוּ וְאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ כַּסְּבָרָא הָרִאשׁוֹנָה, וְעַל זֶה סִיֵּם דְּבִשְׁעַת הַדְּחָק יָכוֹל לְהָקֵל בָּזֶה כְּדֵעָה אַחֲרוֹנָה אֲבָל אֵין כַּוָּנָתוֹ לִשְׁלֹל יֶתֶר הַפְּרָטִים עַיֵּן שָׁם בְּבִכּוּרֵי יַעֲקֹב: (יב) טַ״ז (סק״ד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (יג) טַ״ז (סק״ה) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (יד) שָׁם: (טו) הַגְּרַ״ז (שם): **ג** (טז) **וְהַיְנוּ דַּוְקָא כְּשֶׁאָנוּ יוֹדְעִין שֶׁהִגִּיעַ עַד חַדְרֵי הַזֶּרַע אֲבָל בְּסָפֵק כָּשֵׁר** כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַטַּ״ז (שם): (יז) הַגְּרַ״ז (ס״ו) וּבִכּוּרֵי יַעֲקֹב (ס״ק יג): (יח) פָּשׁוּט: (יט) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ו) וש״א: **ד** (כ) טוּר: (כא) הַגְּרַ״ז (סי״ב):

*) חָסֵר בְּשַׁעַר הַצִּיּוּן אוֹת כב

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו״ע הרב (סעיפים יג-יד) לא הביא דעה זו כלל [ונראה שמכשירו].

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah